

49005203 : สาขาวิชาทฤษฎีศิลป์

คำสำคัญ : จิตรกรรมทังกา วัชรยาน ทิเบต

ลลิตา ชัยกุล : พุทธจิตรกรรมทังกาในลัทธิวัชรยานแบบทิเบตที่เก็บรักษาไว้ที่วัดโพธิ์เย็น (โผวเหยงเหย่) อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี และมูลนิธิพันคารา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.สุธา ลินะวัต. 674 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาและรูปแบบทางศิลปกรรมของพุทธจิตรกรรมทังกาในลัทธิวัชรยานแบบทิเบตที่ถูกเก็บรักษาไว้ในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกจิตรกรรมทังกาที่ถูกเก็บรักษาไว้ที่วัดโพธิ์เย็นและมูลนิธิพันคาราเป็นกรณีศึกษา โดยนำมาเปรียบเทียบกับจิตรกรรมทังกาตามแนวประเพณีของทิเบตตั้งแต่สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา

ผลการศึกษาด้านเนื้อหาสรุปได้ว่าจิตรกรรมทังกาที่เป็นกรณีศึกษามีรูปแบบสำคัญตามที่ระบุไว้ในคัมภีร์สาธนมาลาและประติมานวิทยาของพระพุทธศาสนาในลัทธิวัชรยานแบบทิเบต ทั้งนี้อาจปรับเปลี่ยนรายละเอียดรูปแบบบางประการไปตามรสนิยมของชาวทิเบตโดยที่ไม่ทำให้เนื้อหาหลักหรือการตีความสัญลักษณ์เปลี่ยนไป

ส่วนผลการศึกษาด้านรูปแบบศิลปกรรมของจิตรกรรมทังกาที่เป็นกรณีศึกษาแบ่งได้ 2 รูปแบบสำคัญ คือ จิตรกรรมทังกาทิเบตแบบภาคกลาง และจิตรกรรมทังกาทิเบตแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยทั้งสองรูปแบบนี้มีลักษณะร่วมกันทั้งการจัดองค์ประกอบ การใช้รูปทรงบุคคลตามประติมานวิทยา การใช้เส้นรอบนอก และการรับอิทธิพลรูปทรงแบบศิลปะจีน โดยล้วนเป็นรูปแบบจิตรกรรมทังกาทิเบตตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา แต่ความแตกต่างของรูปแบบทั้งสองคือการใช้สีที่จิตรกรรมทังกาทิเบตแบบภาคกลางเน้นสีที่สดจัดและหนา ส่วนจิตรกรรมทังกาทิเบตแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสีที่ไม่สดจัด บาง และเน้นการสร้างบรรยากาศคล้ายจิตรกรรมทิวัตส์แบบศิลปะจีน

การศึกษาวินิจฉัยวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นประโยชน์ด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปกรรมทิเบต โดยเฉพาะพุทธจิตรกรรมทังกาทิเบตที่ถูกเก็บรักษาไว้ในประเทศไทย และเพื่อให้สังคมไทยได้เข้าใจในศิลปกรรมและพระพุทธศาสนาในลัทธิวัชรยานแบบทิเบตให้มากยิ่งขึ้น

ภาควิชาทฤษฎีศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

49005203 : MAJOR : ART THEORY

KEY WORD : THANGKA VAJRAYANA TIBET

LALIDAR CHAIKUL : THANGKAS, TIBETAN VAJRAYANA BUDDHIST PAINTING RESERVED AT WAT PHO YEN, THA MAKA DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE AND THE THOUSAND STARS FOUNDATION, MUANG DISTRICT, NONTHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : SUTHA LEENAWAT, Ph.D. 674 pp.

The initial research conducted for the objectives of studying information and pattern of artistic work in Thangkas Buddhist painting art, a more predominant form of painting which is in Tibetan Vajrayana Buddhism that has been preserved currently in Thailand. According to the, the Thangkas masterpieces of art which are belongs to Wat Pho Yen and the Thousand Stars Foundation, they were chosen to reveal as the thesis cases study. The study is included the logical comparison with Traditional Tibetans Thangka since 17th century AD.

According to the research result, the chosen samples has properly appeared as the same frequent themes of Thangkas in sacred books of Tibetan Vajrayana Buddhism iconography. Even though it might be the details flexibility throughout the Tibetans preferences without causing the theme distortion and distort the interpretation.

In addition, the result of studying those pattern art objects can be divided to two insignificant patterns. One is Tibetans Thangka masterpiece in Central region, and Tibetans Thangka masterpiece in East Region. Apparently, these two type of patterns have the common characteristics, which including the composition arrangement, the portrait configuration in iconography, outline pattern, and Chinese structure influenced. All of them clearly appear since 17th century AD. However, there are a pattern difference which is the color adoption, the Tibetans Thangka masterpiece in Central region reveal clearly using a very bright and thick color style, while the Tibetans Thangka masterpiece in East Region clearly using more softer and more thinner including highlight on creating the circumstance which is resemble to the Chinese perspective artworks.

The study of this thesis will be valuable for dissemination of Tibetan artistic knowledge, especially Thangkas Buddhist painting that was preserved in Thailand. Thus, the study could be utilized for Thai society can gain more understanding in artistic work and Tibetan Vajrayana Buddhism.

Department of Art Theory

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2011

Student's signature .....

Thesis Advisor's signature .....

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้ศึกษาจึงได้ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ คือ

อาจารย์ ดร.สุธา ถิ่นะวัต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะตะวันออกและคำแนะนำด้านวิธีการทำวิทยานิพนธ์ การศึกษาวิเคราะห์ และตรวจแก้ไข วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณพระอาจารย์วินยานุกร (เย็นอี่) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เย็น อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี ที่อนุญาตให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาจิตรกรรมทั้งกา ซึ่งประดิษฐานที่วัดโพธิ์เย็น รวมถึงคุณ สุชาติ เจริญวุฒิคุณ อาจารย์อาทิตย์ ชีรวณิชย์กุล และคุณชาญชัย คุณทวีลาภ พุทธศาสนิกชนผู้ให้ ข้อมูลด้านพระพุทธรูปศาสนาฉวิชัยชยานในประเทศไทย โดยเฉพาะประวัติและบทบาทของพระมหาคณาจารย์จีนธรรมสมาธิวัตร (โพธิ์แจ่มมหาเถระ)

ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กฤษดาพรรณ หงส์ถาวรภักดิ์ และอาจารย์มิว เยินเต็น ซึ่งอนุญาตให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาจิตรกรรมทั้งกาที่ประดิษฐานที่มูลนิธิพันดารา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของทิเบต โดยเฉพาะด้านภาษาและพระพุทธรูปศาสนา รวมถึงนางสาวปาริคา สุขประเสริฐ และกัลยาณมิตรของมูลนิธิพันดาราทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะนายอชิพงษ์ ภาदानุพงษ์ และนายศุภโชค ชุมสาย ณ อยุธยา สำหรับภาพถ่ายและคำแนะนำเกี่ยวกับจิตรกรรมทั้งกา และนายศุภโชค ตีระณะ สำหรับบทสวดภาษาจีนและคำแปล

ขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ติงส์ญชลี ซึ่งให้ความรู้และคำแนะนำด้านศิลปะทิเบต รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาคณะโบราณคดีที่เป็นกำลังใจ ขอขอบคุณมูลนิธิเสฐียรโกเศศ – นาคะประทีปและสิรินเดียงแกลอรีที่จัดนิทรรศการและเอื้อเพื่อข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมทิเบต โดยเฉพาะอาจารย์มิกมาร์ เซริง และนายณัฐ ค่านนทธรรม สำหรับคำแนะนำวิธีการวาดจิตรกรรมทั้งกา และอาจารย์สมพร รอดบุญสำหรับหนังสือคู่มือจิตรกรรมศิลปะทิเบต – เนปาล

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับทิเบต นายภากร ชันดิธรรมโชติ และนางสาวยุววรรณ ชมพล สำหรับความช่วยเหลือด้านการถ่ายภาพเก็บข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ นางสาวนุชรรัตน์ ต้นตระกูล นางสาวอนุภา สกุลพานิชย์ และนางสาวมานิตา แก้วกระเวก และครอบครัว ที่ให้การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจผู้ศึกษาตลอดการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณ เฮเลน นอร์เบิร์ก – ฮอดจ์ และอาจารย์รุมาคะ มาชามิ สำหรับแรงบันดาลใจเกี่ยวกับทิเบต